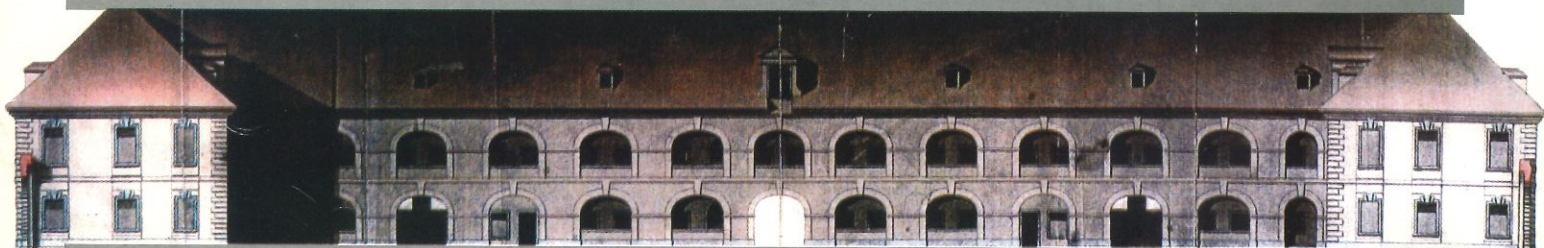
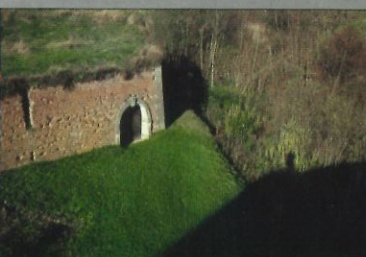
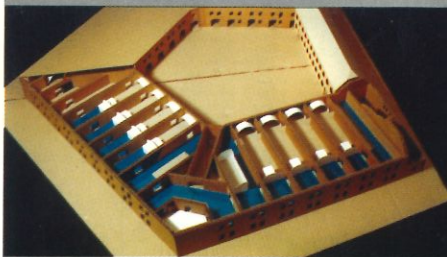

TEREZÍN - OHROŽENÉ MĚSTO

Výběr z dokumentů shromážděných architektonickým centrem M.E.C.C.A

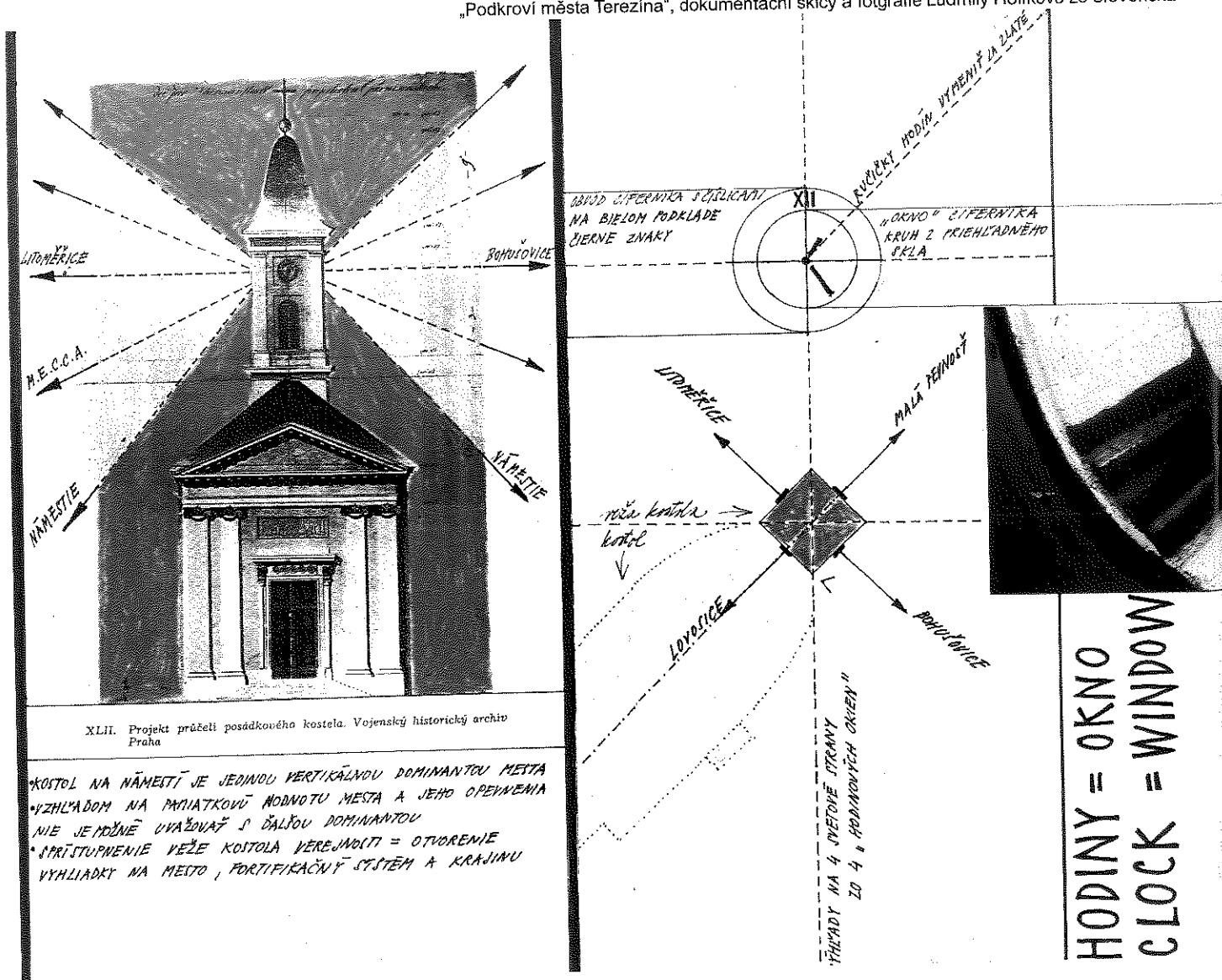
2000 - 2003

OBSAH

Terezín a architektonické centrum M.E.C.C.A./Mgr.A. Ondřej Štědrý, Ing.arch. Petr Hájek.....	2
Terezín – historie a současnost/Ing.arch Vladimíra Rákosníková.....	3
Město Terezín a památková péče/Ing. arch Vladimíra Rákosníková.....	5
Terezín – transformace historické památky/Ing.arch. Petr Vávra.....	12
Mezinárodní kulturní centrum a žijící monument.....	16
Architektonické centrum M.E.C.C.A.....	19
Centrum architektury a designu – vývoj a úkoly.....	20
Ohrožené stavby/Ing.arch. Petr Hájek.....	23
Mezinárodní architektonický workshop v rámci festivalu „Terezínské Intermediální léto 2000“ /Mgr.A. Ondřej Štědrý.....	25
Průvodní zpráva k průběhu workshopu architektů konaného v rámci nultého ročníku festivalu „Terezínské intermediální léto 2000“	26
Od ideálního města ke skutečnosti/Ingvar Gislason.....	29
Soudobý detail v historickém prostředí – workshop designu a architektury v Terezíně, 1–11.8.2002.....	33
Stavební listy 11/2003 Zdivo budov po záplavách II.....	35

„Podkroví města Terezína“, dokumentační skicy a fotografie Ludmily Holíkové ze Slovenska

TEREZÍN a architektonické centrum M.E.C.C.A

Architektonické centrum vzniklo v roce 2000 jako jedno z profesních středisek Středoevropské kolonie současného umění M.E.C.C.A. v Terezíně. Město Terezín je v celém světě známé pro svoji roli transportního ghetta, a vězení, kterou sehrálo ve 2. světové válce. Pro tuto úlohu byl však Terezín vybrán proto, že je dokonale uzavřenou a velmi dobře dochovanou pozdně barokní pevností. Dnes je tato pevnost, stvořená a vždy sloužící k vojenským účelům, zcela opuštěna armádou a ztrácí tak základní hybnou sílu svého fungování.

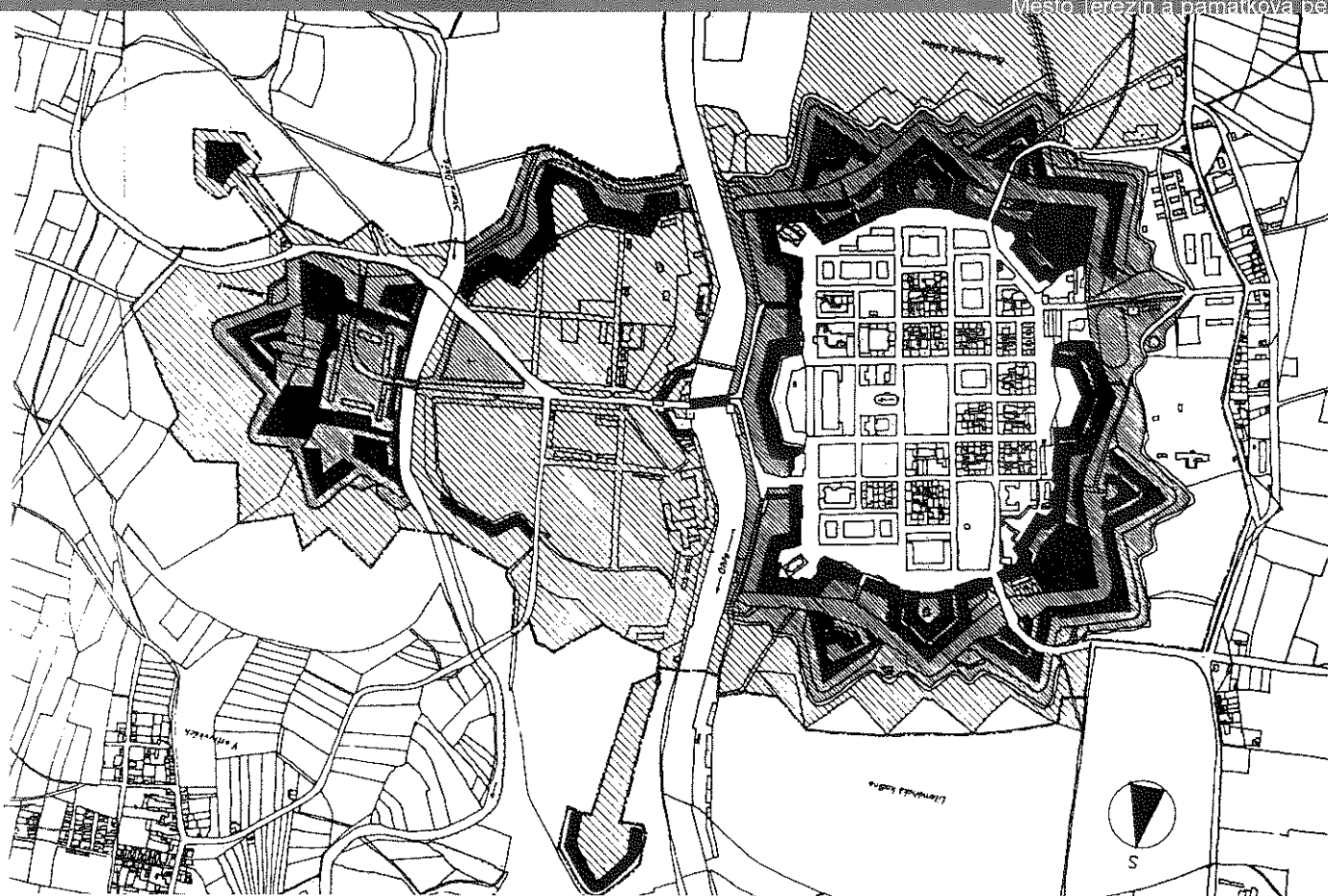
Dnešním problémem Terezína není pouze ztráta velké části obyvatel a pracovních příležitostí, jako v hornickém městě po ukončení těžby a odchodu horníků. Také se nejedná o situaci totožnou se zanedbaným a nefunkčním průmyslovým areálem. Tyto srovnatelné problémy jsou v Terezíně složitější o to, že se jedná také o unikátní a velmi dobře zachovalé opevněné lidské sídlo mimořádné historické hodnoty.

V nepřiměřeném kontrastu k velké rozloze města s hradebním systémem tu stojí malý počet obyvatel, vyvolávající spíše venkovské problémy. Počet a struktura obyvatel odráží také situaci na terezínské radnici. Civilní městská správa se nemůže vedle běžných problémů starat o kasárenské stavby a městské opevnění, o které stát nejeví zájem a nechává je chátrat.

Terezínem jako historickým unikátem se paralelně zabývá řada lidí a subjektů, kteří většinou pracují bez trvalého kontaktu a vazby na město a jeho zástupce. Městský úřad zatím neposkytuje žádné zázemí pro vzájemný dialog a setkávání těchto subjektů, ať už jde o jednotlivce, památkáře a historiky, neziskové organizace nebo nadšence. Ambicí Architektonického centra M.E.C.C.A. je napomoci k vytvoření platformy pro setkávání a výměnu informací a zkušeností a spojení sil k propagaci města a unikátní stavební památky Terezínských pevností.

Sdílíme názor, že utopický koncept celého pevnostního města vyžaduje jistou míru velkorysosti a nadhledu v názorech na řešení problému neobvyklého sídelního útvaru. Kromě nutné snahy vedoucí přímočaře k nápravě stavu dílčích částí pevnosti si na půdě Architektonického centra můžeme dovolit také čistě teoretickou a akademickou rovinu úvah a námětů, které snad poslouží jako inspirace správcům města.

Architektonické centrum doposud uspořádalo tři letní dílny, o jejichž tématech brožura podává informaci. Na úvod publikace jsou však prezentovány všeobecné informace o Terezíně a odborné články profesionálů, kteří mají k městu blízký vztah. Texty prošly minimální úpravou a jsou zde předkládány v původní podobě jako dokumenty vývoje názorů na problematiku situaci města.

Terežín, Památková rezervace

přátel armády krojované historicky pojaté slavností. Propagační tvorba a informatika (pohlednice, letecké snímkování, mapy, brožury) dnes již dosahuje velmi dobré úrovně a důkazem rozšiřování povědomí o kvalitách městského celku je i pořádání této mezinárodní konference.

Z předchozích podkladů byl městským zastupitelstvem zpracován dokument „Program regenerace MPR Terežín“ jako jeden z nutných podkladů pro financování záchranu kulturních památek ze zdrojů Programu regenerace městských památkových rezervací a zón. Bohužel klausule o možnosti přidělení financí pouze pro objekty v nestátním vlastnictví město Terežín značně znevýhodnila. Financování nutné záchranu především kulturních památek ve správě armády ČR tato podmínka znemožnila.

2) Konkrétní práce rekonstrukcí a obnovy památek

Následující řádky jsou vedeny snahou o maximální objektivitu, jsou zásadně konkrétní a kritické a jejich přínosem může být uvědomění si chybných rozhodnutí, zvážení možnosti nápravy a vyvarování se dalších omylů, znehodnocujících prostor MPR. Podmiňujícím předpokladem úspěchu této činnosti je včasná zákonem podložená konzultace všech subjektů s odborníky památkové péče, a to ve slozce odborné i výkonné.

Stavební činnost na území NKP Malá pevnost je soustavná a navazuje na aktivity z předchozího období. V posledních letech došlo k opravě inundačního mostu u pražské silnice, bohužel nikoliv v intencích pokynů a závazného stanoviska MK ČR. Investor totiž zvolil jasné přiznání existence novodobé kopie dopiňujících článků, a to i přes zdůvodnění památkářů, že vzhledem k malému rozsahu prací je třeba zvolit metodu nejvyšší možné míry harmonického spolupůsobení a „neodlišnosti“ od pevnostního celku. Doplněné chybějící části dvou mostních oblouků, z dutinových cihel, provedení jejich spárořezu a tvrdě odlišné řezané pískovcové články příliš kontrastují s okolním materiálem stávajících konstrukcí. Výrazně citlivější přístup byl v Malé pevnosti zvolen při dřívější opravě chybějících či dožilých fragmentů cihelného masivu, například v úseku zdiva u popraviště. I tam je nový materiálový doplněk snadno při bližším pohledu rozpoznatelný (rozměr cihel, barevný odstín malty), tvoří však s původním zdivem pohledově harmonický celek.

S aktivitami Památníku Terežín souvisí i stavební činnost v územích i mimo vlastní obvod národní kulturní památky. Jižní vstup do města s křesťanskou a židovskou obřadní síní je možná jedinou součástí věnce hradeb trvale udržovanou a patřičně prezentovanou. Úpravy Muzea ghetta ve vnitřním městě zpřístupnily komplexní informace pro

OD IDEÁLNÍHO MĚSTA KE SKUTEČNOSTI

vize pro město

Čtení a interpretace Terezína

Letní dílna v Terezíně 24.7. – 7.8. 2001

Vymezení cílů:

Workshop bude klást menší důraz na válečnou historii během nacistické okupace a současnou funkci Terezína jako živého památníku.

Obeznamení s místem nás přesvědčilo o potenciálu městského prostoru a jeho podzemí pro budoucí využití, o jeho šarmu a přitažlivosti.

Topologie hradebního systému je sama o sobě jedinečná se svým původním, ryze obranným účelem.

Dílna se zaměří spíše na existující topologii hradeb než na město, které je co se týče rozlohy ve srovnání s hradbami méně významné.

Workshop bude tudíž více zaměřen na zkoumání města a jeho hradebního systému s krajinářského pohledu.

PRVNÍ TÝDEN:

Čtení topologie (čtení příběhu)

Rozluštění tohoto utopického města, jeho logiky vycházející s obranného účelu a potřeb balistiky, bude probíhat s pomocí seznamovacích přednášek odborníků, věnovaných pevnostnímu systému i historii města a památkové ochraně.

V prvním týdnu je důležité zahrnout studenty informacemi zaměřenými na město:

Předat jim všechny základní informace potřebné k přečtení a pochopení jedinečné topologie Terezína.

Čtení topologie a rozdílných náměstí a prostor uvnitř města, které zasluhují také pozornost,

bude probíhat s pomocí lektorů workshopu. Práce prvního týdne bude zakončena kritickým zhodnocením „četby“ (v kresbách, fotografiích apod..)

Bude následovat krátký výlet do okolí k pochopení zasazení pevnosti do krajiny, s návštěvou některých souvisejících sídel a opevnění.

DRUHÝ TÝDEN:

Nové čtení topologie (vytvoření nového příběhu)

Na základě práce z prvního víkendu se od každého studenta očekává nové zhodnocení možností obranných struktur pro budoucí využití:

Účastníci workshopu při exkurzi na Pražském Hradě. Během hledání východisek pro rozvoj města Terezína jsme studovali způsob, jakým oživil Pražský hrad po vzniku novodobého českého státu slovinský architekt Josip Plečnik
Účastníci workshopu na rozhledně Varhošť při studiu krajinných souvislostí, jež daly vzniknout městu Terezín

Názor na novou náplň a využití prostor hradeb a zároveň jejich zpřístupnění pro veřejnost.

Úpravy a zásahy do terénu (krajiny, místa) budou krom jiného motivovány přednáškou Zdeňka Lukeše, děkana fakulty architektury v Liberci, který seznámí účastníky s péčí a úpravami architekta Jože Plečnika na Pražském Hradě, zvláště jižních zahrad.

Práce na „re-readingu“ bude podpořena vzájemnými diskusemi a konzultacemi /critics/

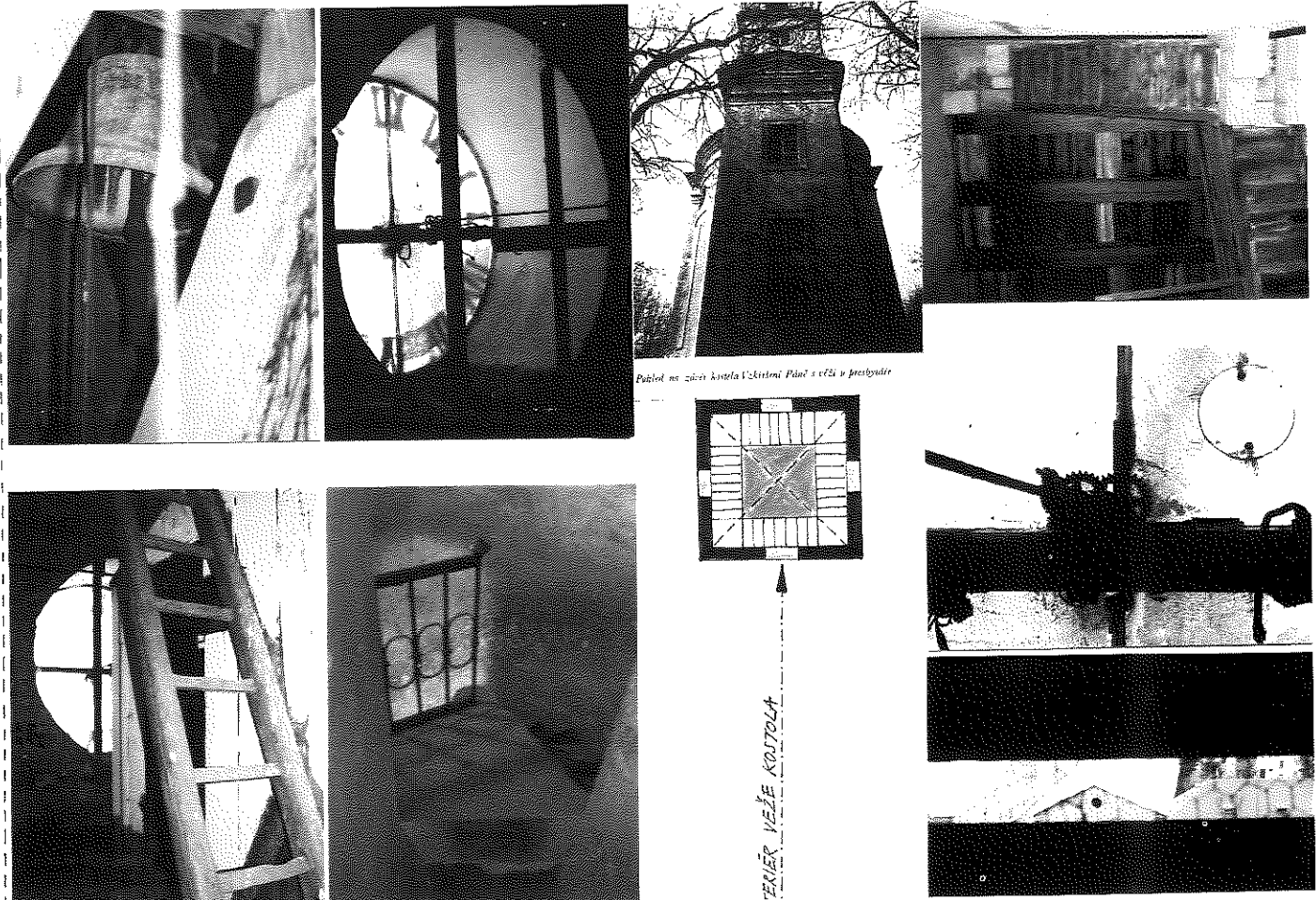
s lektory workshopu a přizvanými hosty. Studenti budou své myšlenky prezentovat pomocí modelů a kreseb. Soubor těchto modelů bude vytvářet celkový pohled na „budoucí“ Terezín.

Tato nová interpretace bude představovat útočnou strategii směřující k budoucnosti, jako protipól přežití logice obranné. Nová strategie bude obsahovat svojí vlastní logiku a z ní vyplývající unikátní FORMY jako výstup workshopu.

Cílem je, v určitém slova smyslu, zapomenout původní účel topologie obranné struktury a uvědomit si možnosti této ojedinělé KRAJINY.

Theoretické teze k workshopu sestavil 15.2.2001 Ingvar Gislason - Island

Podkroví města Terezína, dokumentační skicy a fotografie Ludmily Holíkové ze Slovenska

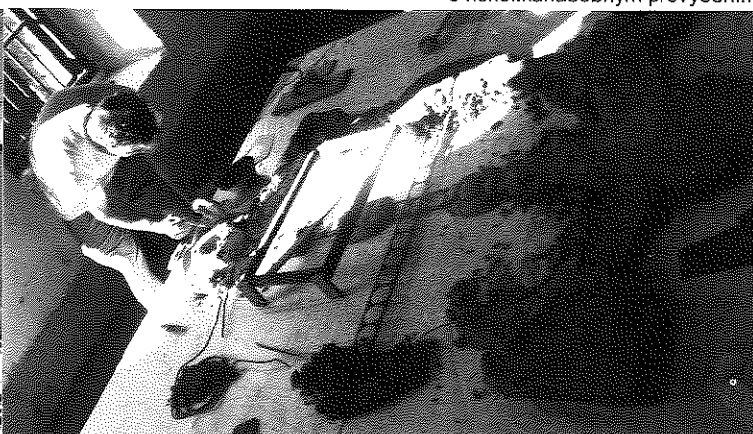
Architektonické centrum v Kavalír 6.

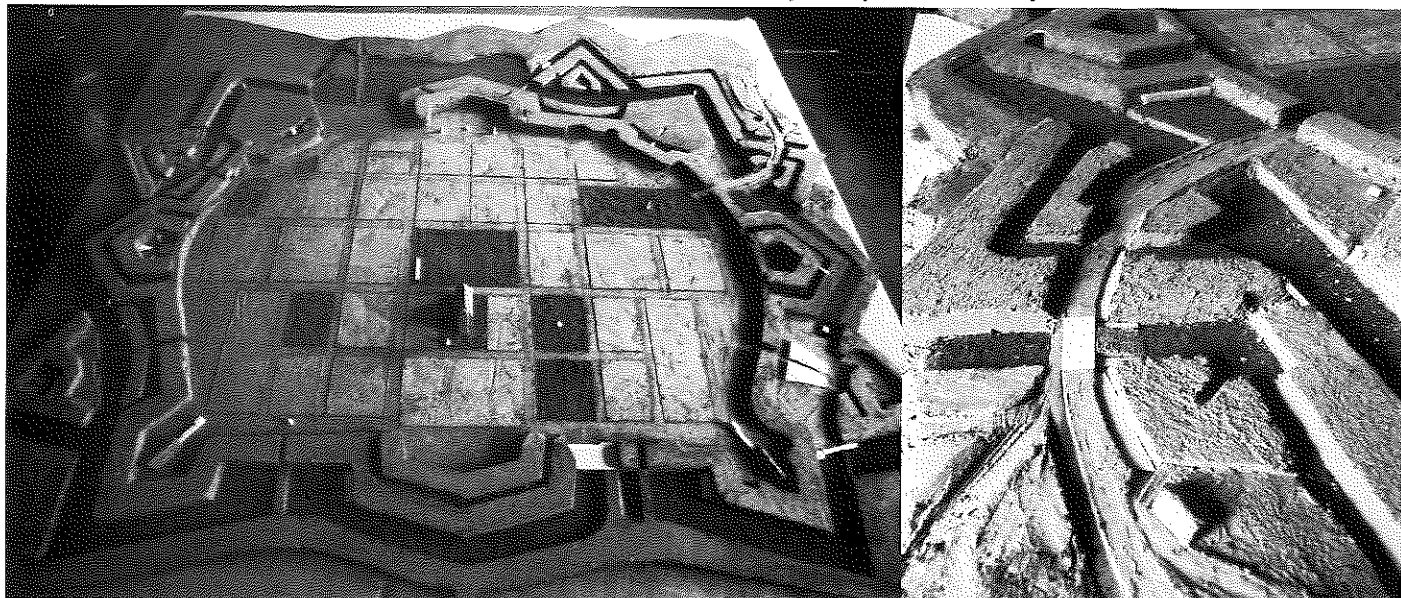
Ludmila Holíková (SR) nad modelem pevnosti v noci před dokončením

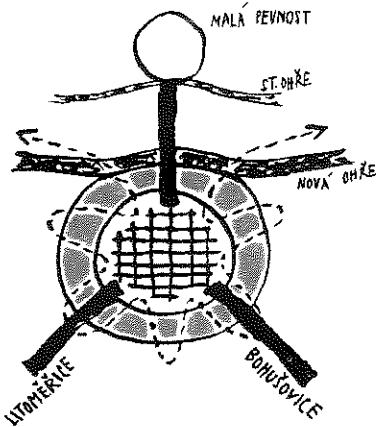
Ludmila Holíková a Miroslav Krátký při diskusi na nádvoří Kavalír 6

Model je sestavován na podkladu katastrální mapy v měřítku 1:500, výšky jsou stanoveny podle dochovaných dobových podkladů, avšak s několikanásobným převýšením

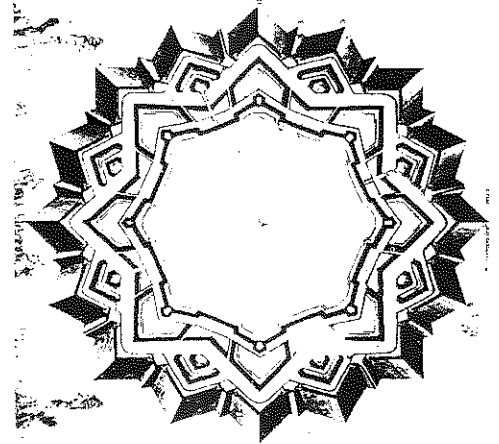
Dokončený maltový model Terezína je dnes instalován ve špičce Kavalír 6. Nelidskou formu vnitřních prostorů hradeb je třeba polidštit a zabydlet novodobými intaktními budovami malého měřítka. Model se musel vyrovnat i s novodobými necitlivými úpravami hradeb. „Nové otevírání města“ - soudobé prvky narušují krystalickou čistotu pevnosti, ale zároveň jiotevírají lidem. Musí mít jistou architektonickou formu a měřítko.

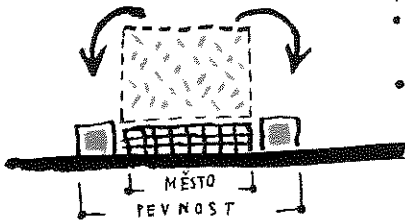

VZTAHY

- VYTVOŘENÍ „BULVÁRU“ S PONECHÁNÍM FORTIFIKAČNÍHO SYSTÉMU
- PŘECHOD TRASY DO MĚSTA A Z MĚSTA PŘES HLAVNÍ VSTUPY A PŘES „PRSTEN“ PEVNOSTI
- OBJEVENÍ PEVNOSTI JAKO ZAPOMENUTÉHO ŠPERKU KRÁLOVSKÉHO MĚSTA TEREZÍN
- „RING“
- PEVNOST JAKO ZÁCHRANNÝ KRUH PRO TEREZÍN

Ideální tvar pozdně barokní fortifikace - příspěvek Ing. Jandáčka k přednášce na workshopu

FUNKCE

- „PŘEKLOPENÍ“ FUNKČÍ NADSTAVBY MĚSTA DO OPEVNĚNÍ
- FUNKCE VYŠŠÍ OBČANSKÉ VYBAVENOSTI V OPEVNĚNÍ A NEVYUŽITÝCH BUDOVÁCH V TĚSNÉM KONTAKTU S NÍM

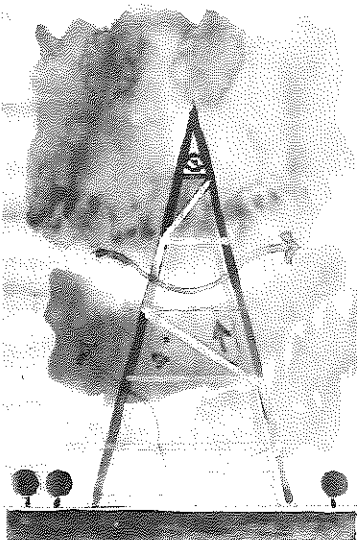
3 ROVINY MĚSTA

- MĚSTO JAKO DŮM BEZ SKLEPA A BEZ PŮDY
- MĚSTO ŽIJE JEN V JEDNÉ ROVINĚ - V ROVINĚ UTILITÁRNÍCH FUNKČÍ
- OŽIVIT „SKLEP“: KANALIZAČNÍ SYSTÉM, CHODBY, DNO PŘÍKOPU
- OŽIVIT „PŮDU“: ZPŘÍSTUPNĚNÍM POVRCHU OPEVNĚNÍ A KOSTELNÍ VĚŽE

3 vrstvy města - dokumentační skicy účastnice workshopu Ludmily Holikové ze Slovenska

Vize účastníka workshopu PhD Mircea Moldovana z Rumunska

BABEL TOWER - Terezín

UDOBÝ DETAIL V HISTORICKÉM PROSTŘEDÍ

Workshop designu a architektury v Terezíně, 1.-11.8.2002

Ludmila Holíková, prostorové modely zařízení interiérů ubytovacích prostor v kampusu

Již bezmála tři roky pracuje v Terezíně občanské sdružení Středoevropská kolonie současného umění C.C.A. V jeho programu je vedle celé řady aktivit spojujících umění a řemesla také postupná záchrana částí bývalých tereziánských objektů, oživení městského života a setkávání všech lidí, zabývajících se tímto unikátním prostředím profesionálně i soukromě.

Po účasti na workshopu Locating Terezín /1999/, věnovaného opuštěným objektům ve městě, sdružení C.C.A. pořádalo workshop pro architekty věnovaný vlastnímu prostoru kulturního centra /2000/. Poté došlo k realizaci projektu Architektonického centra /ACM/, které v loňském roce pořádalo letní dílnu věnovanou jedinečnému pevnému opevnění Terezína /2001/.

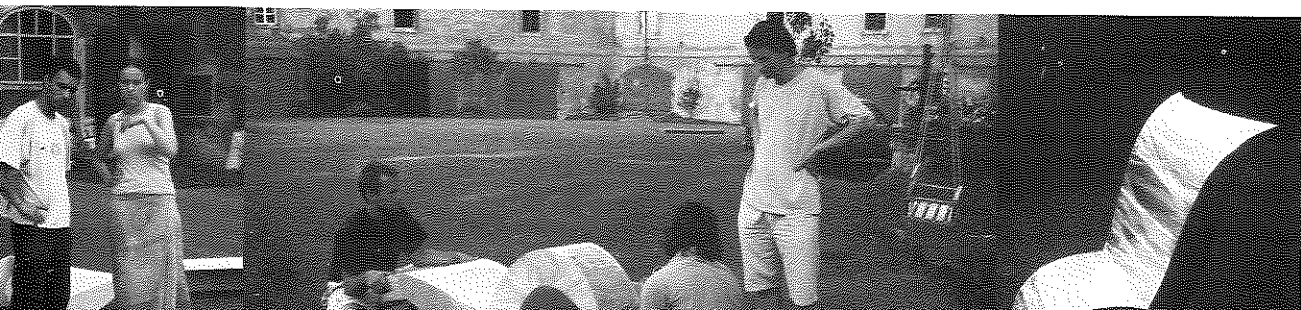
Workshopy probíhají v rámci každoročního mezinárodního letního festivalu „Terezínské intermediální léto“, který každoročně při přednáškách, seminářích a workshopech setkávají umělci různých oborů.

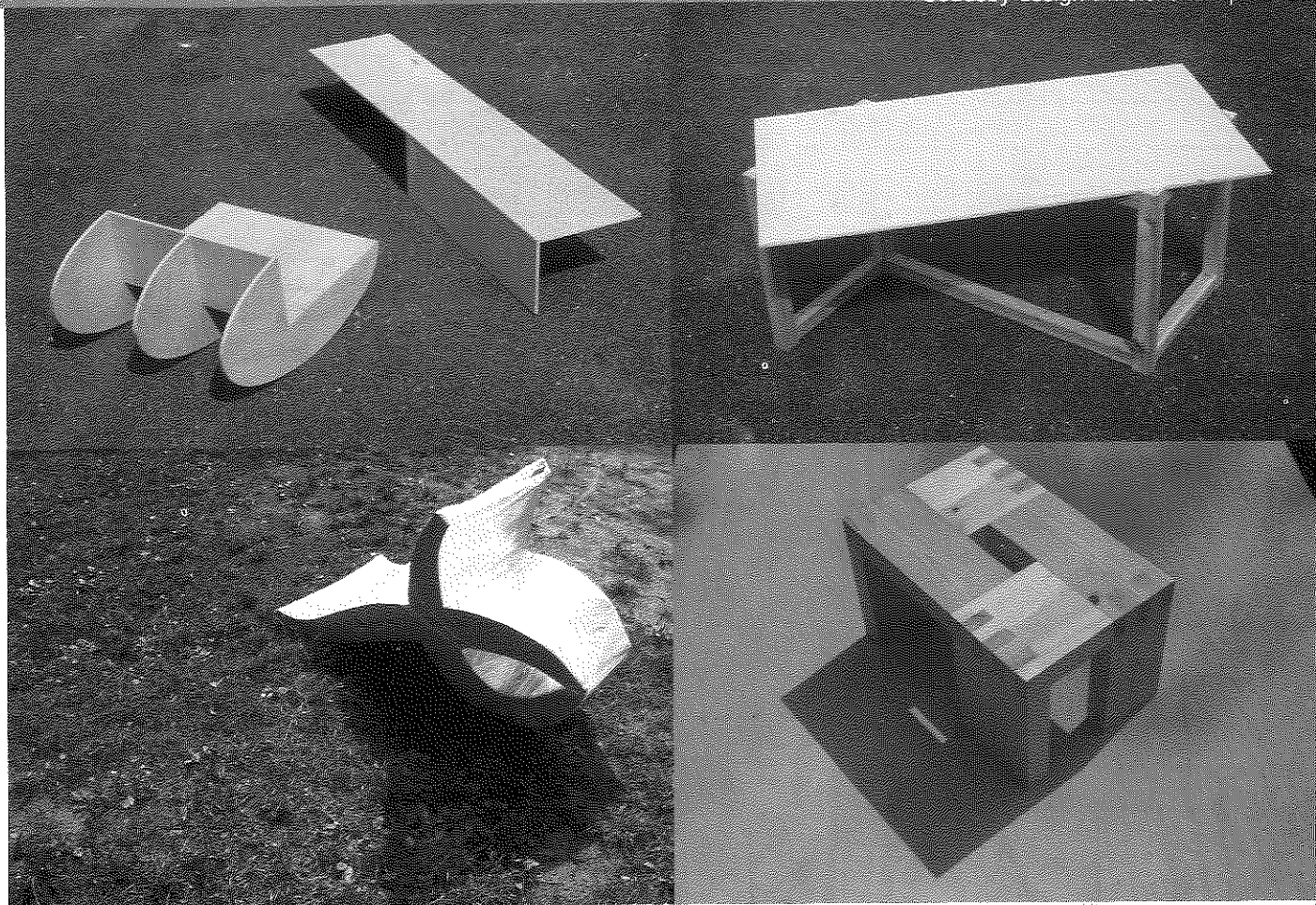
Pro rok 2002 chystá ACM letní dílnu věnovanou detailu a to jak pro město Terezín rozpracováním některých prvků městského mobiliáře a povrchů, tak i ve volnější poloze návrhů interiérového designu. V práci pro Terezín se navázalo na dříve zpracované studie, které mají charakter zadání a čekají na další rozpracování na městském území. Vše zpracování detailů povrchů, případně i volných návrhů na pomezí architektury a výtvarného umění chce být podpořeno konstruktivní debatou probíhající při práci na pracovním modelu Terezína během workshopu 2001.

V objektu Kavalíru 6, který je sídlem sdružení M.E.C.C.A. a unikátním reprezentantem zachovalého barokního prostředí, zahájila v loňském roce provoz truhlářská a modelářská dílna, která bude během workshopu k dispozici odbornému dohledu. Bude tak vytvořen prostor pro vyvzorování navržených prvků v reálném měřítku a s minimalizovanými náklady. Věříme, že tato vize bude zajímavá pro studenty uměleckých a designérských škol, ale hlavně pro architekty, kterým na realizaci svých volných návrhů nezbývají prostředky a prostor.

Zveme tedy každého, koho tento předběžný program láká, k účasti na letošním workshopu. Proběhne v termínu 1.-11. 8. 2002. Pro informaci navštivte naši adresu: www.m-e-c-c-a.org, nebo pište na: info@ecn.cz

Modelování prototypů na nádvoří M.E.C.C.A

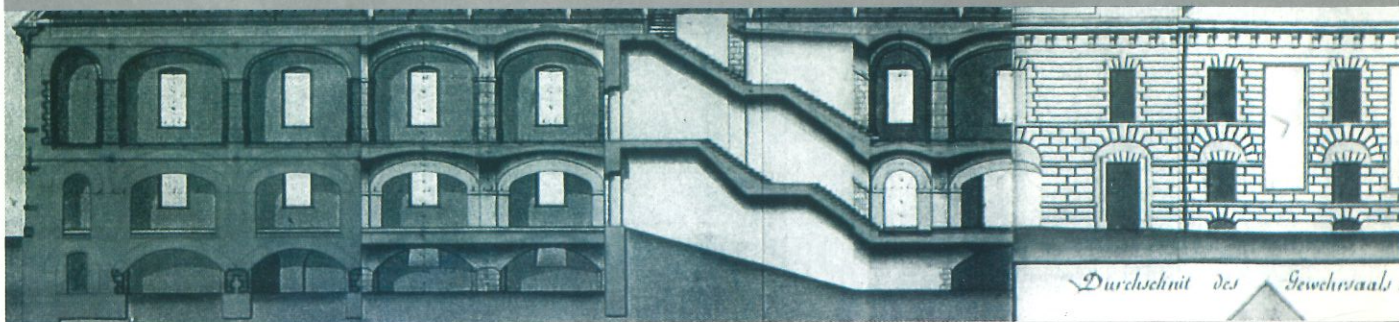
- ▽ Petr Hájek, křeslo „Neurotik“
- △ Ondřej Štědý, skládací pracovní stůl „Kočovnik“
- ▽ Petr Schwarzbek, polohovatelné křeslo „Ryba“
- △ Karolína Kriseová, stolička „Mlýnek“

V Terezíně 15.1.2002 za Centrum architektury a designu M.E.C.C.A:

Petr Hájek – odborná zástita

Jiří Rudolf – truhlářská dílna

Ondřej Štědý – koordinátor projektu

Durchschnitt des Gewehrsaals

Architektonické centrum M.E.C.C.A.
mecca@ecn.cz, tel: +420 416 782 299
<http://www.m-e-c-c-a.org>

